

Ötöstö: ZAMBRICH KÁZMER

ÖTÖSTÉS IDEJE: 1984.

TART.: DIAGNÓZIS UTASÍTÓ

17 lap, 15 rajz

FÖLDRAJZI MUTATÓ: PÉCS

SZAKMUTATÓ:

X,
XII,
XV. B.

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRŌS

ÁTVEVŐ A NA-108/84 - ES TÉTELE ALÓL.

Szolnok Megyei Múzeum
NA-1715/84
Képrajzi osztály

KIRÁLYRÓDASZATI MÚZEUM
1884-85
14003VAT

Jambrich K. pályázati anyaga
Zselic + Kapoli reprok c. diafor.

Tartalomjegyzék

Bavezetés	
Zselic és Somogyhárság vázlatrajza	1 oldal
Földrajzi ismertetés	2 "
Zselici impressziók	3 "
A németes ház konyhája	4/a "
Konyhai eszközök	4/b "
Konyhai edények, butorok	4/c "
Kapoli Antalról általában	5 "
Kapoli gyűjteményünk ismertetése	6 "
Ifju Kapoli doboza	8 "
A faragás motivumai	8/a "
Az inspiráló környezet	9 "
Visszaemlékezések	10 "
Záró gondolatok	11 "
<u>Kiegészítő melléklet</u>	
Tükrös	1 "
Cigaretttartó	2 "
Szaru/só, zsír stb/tartó	3 "
Kobak	4 "
Diszdoboz	6 "
Bot	8 "
ifj. Kapoli A. diszdoboza	10 "
Feleségem dédapja által faragott szék	12 "
Tóth féle bot	15 "

108-34

Bevezetés

Az 1984.évi pályázat keretében a mellékelt anyagban 3 diátarat összesen 108 felvétellel készítettem.

I-36 jelzéssel zselici impressziók 1950 és 1960 közötti felvételeimből összeállított anyag

II/1-36 saját tulajdonu Kapoli tárgyainkról készült repro diaanyag 1984-es felvételek

III/1-36 ugyancsak saját tulajdonu ifj.Kapoli diszdoboz repro-diái, Kis Ferenc 1895-ben készült széke, valamint epigon jellegü faragványok diái található; ezt az anyagot a Kapoli "kert feltételezett virágairól" készült diasorozat zárja. Az utóbbi sorozat felvételei 1950 és 1982 között készültek.

A felvételeket Altix IV, Kiev IV/a nagyl.opt, Olympus 35 RC aut, a reprokat Flexaret VI. aut +kisfilmes adapter gépekkel készítettem

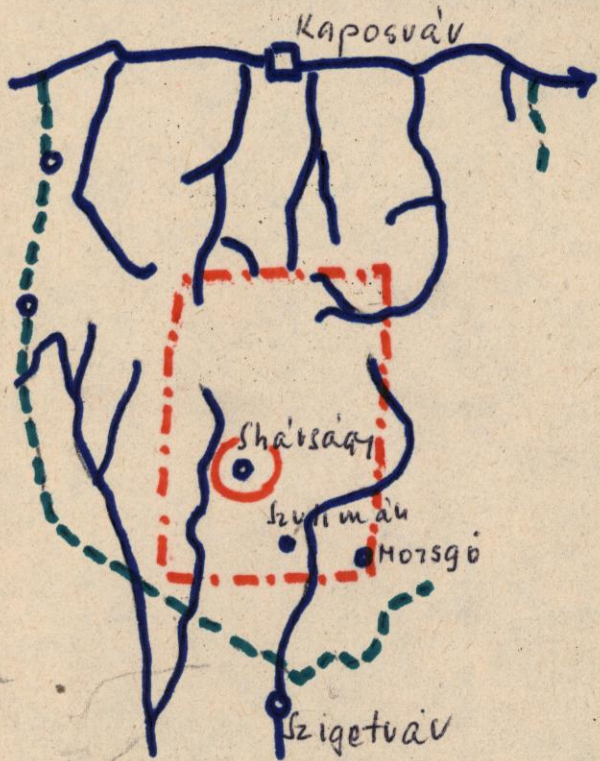
A megértéshez forgatókönyvet irtam.

A tárgyi repro-k méretarányos rajzai copyfort fotómásolaton külön mellékletként 15 számozott oldallal teszik teljessé jelen anyagomat.

Pécs, 1984 március 19.

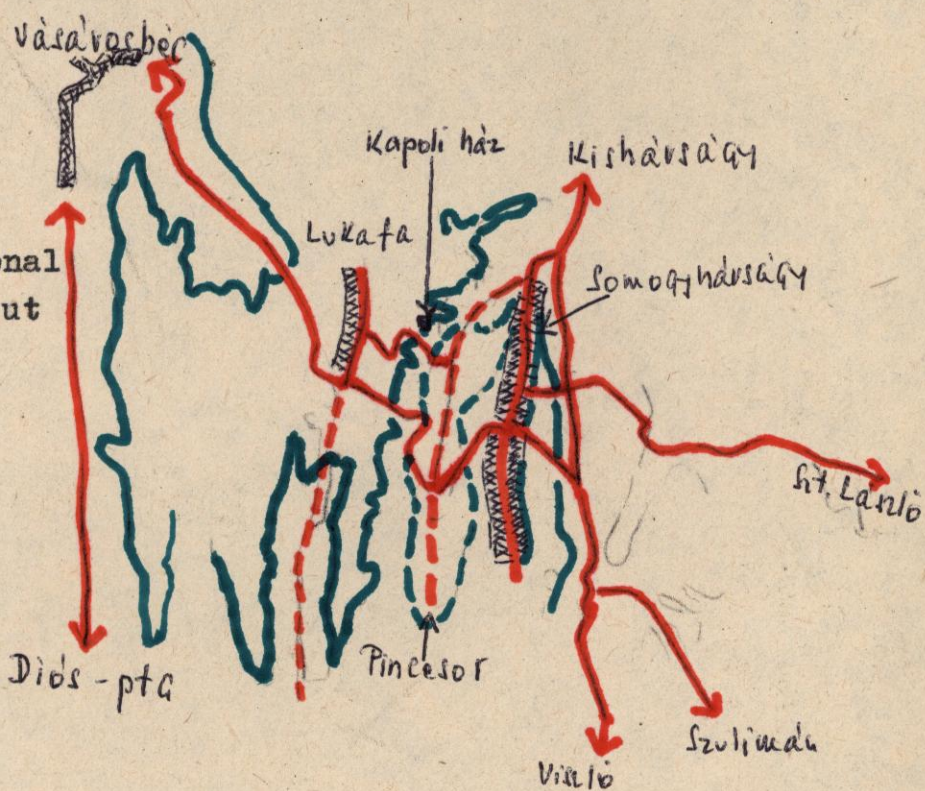
Jambrich Kázmér
/Jambrich Kázmér/
7623 Pécs Tompa M u 30

Zselic és Somogyhárság környékének vázlatrajza

- - - - a Zselic határa
- folyó, patak
- - - - felvételekkel érintett terület
- "epi" centrum

- 200-as szintvonal
- - - - 250-es szintvonal
- portalanított ut
- - - - dülőút

Földrajzi ismertetés

Kogutowicz Károly nevezte ¹ Somogynak "Baranyából kiszökellő" hegyes-dombos zugának Zselicet. A lexikon dombságról beszél, mely a Déldunántuli dombvidék részeként a Mecsektől ÉNY-ra, Kaposvártól DK-re helyezkedik el. Pesthy Frigyes ² is hegyes-völgyesnek nevezi. Filep István ³ szerint neve a zselicizával azonos, ami ékest, kiest, kellemest jelent. Bulla Béla ⁴ a harmadkorban keletkezett vetődésekkel szabdalattatja a Pannon táblának a Kapos völgyétől délre eső és vastag lösztakaróval "enyhitett" töredezettségét Zselicre utalva. Dr. Pécsi Márton ⁵ "Somogyországban" az erdőfedte és Kelet felé a Mecsek hg-re támaszkodó Zselicről beszél, ahol a barna erdőségi talaj az uralkodó. A lösz vastagsága itt 6-10 m. körüli. Ettől Ny-ra fokozatosan vékonyodik, K-re pedig vastagodik olyannyira, hogy Paks térségében már falként meredezik a Duna mellett. Igaz, ez a fal a Kapos folyó déli részén is helyenként szembeötlik. Szeghalmy Gyula ⁶ a felszíni barázdáltság mögött az itt élők elzárkózottságát említi, akiknek szokásai, erkölcsi, életmódja is különálló tájegységgé alkotja Zselicet. Kogutowicz másutt "kötelen országnak és agyagországnak" is nevezi. Hermann Ottó ⁷ a pannonhalmi okmánytárra hivatkozva kanászországról beszél, mert a Zeles erdőben lévő kanászok területét és kötelmeit ismerteti. Gr. Teleki Domokos azt írja ⁸, hogy "az ut erdős térségen vezet, az erdők azonban nagyrészt irtva vannak, ezért egyes helyeken erdőt, más helyen csak fákkal körülvett rétet, vagy fákkal megrakott mezőt és szántóföldet szemlél az ember. Az erdőkben néhol egy-egy fogadó esik utba, messze a horvátországi hegyek látszanak".

-
- 1 Kogutowicz Károly: A Dunántul és a Kisalföld irásban és képben I.
 - 2 Pesthy Frigyes: Eltűnt régi vármegyék
 - 3 Filep István: Vasárnapi Ujság 1858
 - 4 Bulla-Mendöl: A Kárpád-medence földrajza /1947/
 - 5 Pécsi-Sárfalvy: Magyarország földrajza /1960/
 - 6 Szeghalmy Gyula: Dunántuli vármegyék /1938/
 - 7 Hermann Ottó: A magyarok nagy ősfoglalkozása /1909/
 - 8 gr. Teleki Domokos: Egynéhány hazai utazások leírása /1796/

Zselici impressziók

A József császár kori felmérés jelezte erdőrengeteget alig találjuk ma már meg ¹. Szabó Zoltán is feltételezi A növény élete címmel kiadott /1941, 309 o./ könyvében, hogy a somogyi dombvidéket bizonyára bükk-, gyertyán-, kocsánostölgy-, cser-, itt-ott ezüsthársas erdők fedték, ma azonban inkább kulturterület. Széchenyi Imre a Megyei monográfiák II. kötetében a Zselicségben a bükk honosságát ismerteti. Vannak ma is élő határnevek, mint pl. Bükkös duga Szulimán mellett, mely a terület eredeti faállományára utal. A ² kép a vegyes jellegű növénycsoportot mutatja. A dombokat szabdaló patakok ³ mentén sajátos aljnövényzet, főleg a lapu borítja a nyirkosabb területeket. Az ősi és a mesterségesen ⁴ alakított táj peremén megjelenik az akác is, helyenként maradvány fenyők ⁵ viaskodnak az előretörő kukoricaföldekkel, a kulturterületen pedig már a parkjelleg ⁶ is érvényesül.

A dombok még sejtetni engedik az összefüggő erdőket ⁷ Antal szállás térségében, de Szentlászló környékén ⁸ már a hajdani irtások nyomán többször forgatott és művelt földek korunk mezőgazdasági kulturájára utalnak. A vizválasztó jellegű tétőkről ⁹, mint amilyen a Somogyhárság feletti is, a nézővel szemben Ritics pta háztetői láthatók, mögöttük az ibafai hát magasodik. Másutt a zselici dombvidék belesimul a lapályba és az észak-déli irányú völgyekben ¹⁰ ma többfelé lehet halastavakat vagy víztározókat látni. A lapályon sokfelé még jegenyesorok szegélyezik a hajdani postautakat. Az átalakulóban lévő tájban ¹¹ észak felől a Ropoli tétő kéklik. A dombok között a sárga- vagy a vörösbagyabba ¹² koptatott dülő útakon néha lehet egy-egy rőzsegyűjtővel ¹³ találkozni. A nap heve már szokti a gabonát ¹⁴. Ilyenkor igazán jól esik a pihenés ¹⁵ vagy a beszélgetés is, ha van hozzá társ. A kasza elfér addig a padhoz támasztva ¹⁶. Pihenő vagy olvasó, esetleg várakozó turistával a buszmegállóban találkozhatunk, tekintve a busz lépcsőjéről ¹⁷. A beszélgető gyerekeket ¹⁸ nem érdekli a körülöttük zajló élet. Nyugat felé a kadarkuti hát ¹⁹ zárja a láthatárt. Az aszály korán érlelte a kukorica leveleit és besárgította a gyomokat is. Kelet felé pedig a Zselic rásimul ²⁰ a Mecsek lábaira.

A falvak a dombok között is találhatóak, vagy a domboldalra kuszának fel a házak ²¹. A falu széle már szőlőhegy is lehet ²². A háztetőn galambok, az előkertben néhány merinói bir-

ka is található. A házak között néha már külföldi autó is ²³ előfordul. De az ötvenes évek elején készült felvételen ²⁴ a faragott oszlopu tornác alól jól láthatóan kormosott falu a füstös bejárata. A cica nem a felvételtől megilletődötten támaszkodik az egyik tartó faoszlopnak. A megszokott falusi dísz a muskátlik sora válogatott edényekben. /Antalfalu/ Akkoriban is már egy le-tűnő korszak maradványa volt az "ekhós" szekér ponyvátlan, vá-zas változata ²⁵. A komondor a kocsiderékban. Talán a nyájhoz i-gyekezett a gazda, hogy a kutya őt helyettesítse, amíg vásárra szállit.

Somogyhárságyon az ötvenes évek elején még állott a ké-pen is ²⁶ látható ház. A tornácot két végén a parasztbarokkra u-taló rakott oszlop díszítette. A faoszlopok egyszerűen munkál-tak, a ház "németes" jellegű, a füstösnek nyoma sem volt már és csak a kémény utalt a helyére. (4/a-c)

Itt a falu egyik központi "szereplője" a Szent János szo-bor ²⁷. Itt futottak össze az utak: a kishárságyi velünk szem-ben, tőlünk jobbra a jegyző-dombi, mely Szentlászlóra vezetett és balra pedig a lukafai. Arra kellett indulni, ha az öreg Ka-polira kíváncsiak voltunk.

A szőlőhegyen öreg és bádoggal is erősített prэшáz ²⁸. Szüret táján hordókat is szállítottak, mert a bőtermés ígére-téhez ²⁹ sokszor a saját is kevés volt. A "keller" végében ³⁰ a vasprés. A pincében a gyertyafény mellett érdekesnek hatott az üveghéberbe ³¹ szivott és felmutatott bor.

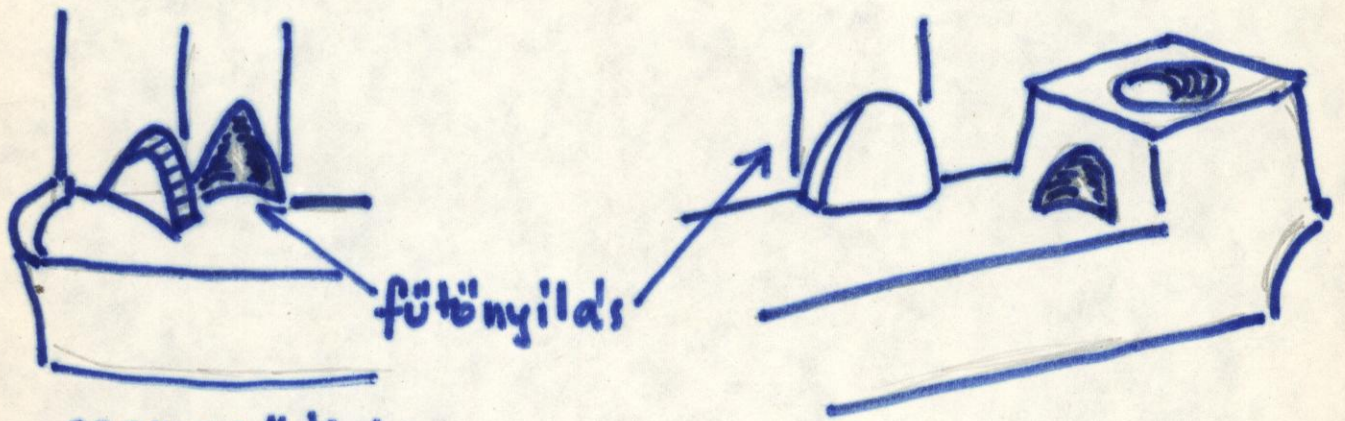
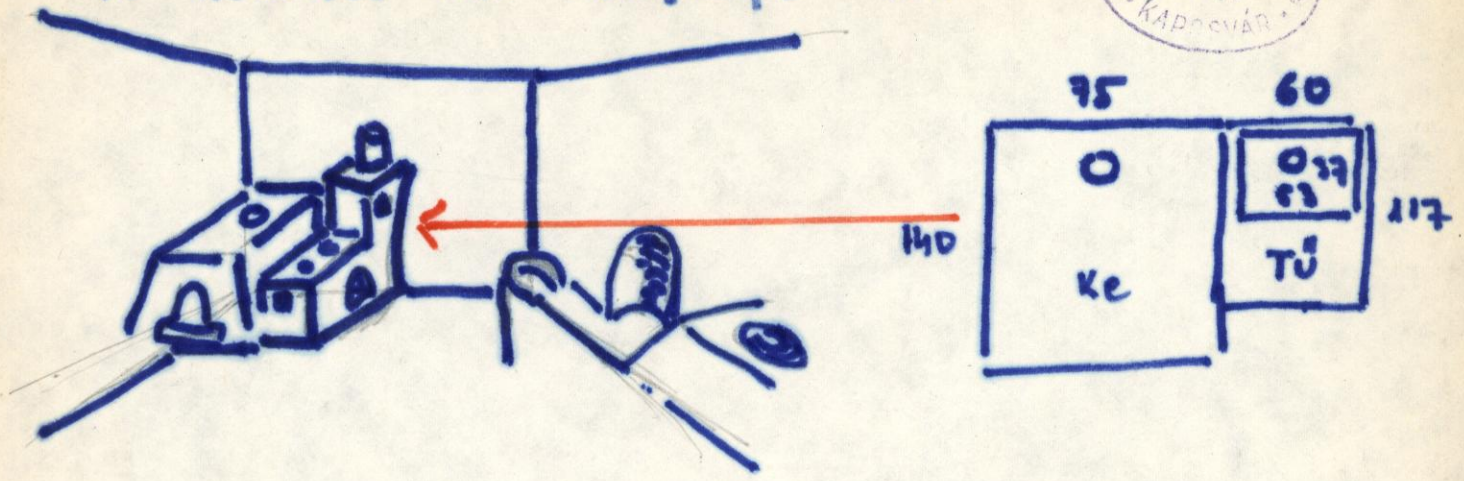
A szőlőhegy nyugati oldalán ³² jól lehet látni az egyes területdarabokat. A háttérben a lukafai földut 1-2 villany-oszlopa, a diósi szedres ut és mögöttük a a vásárosbéci tetőt borító erdő látható.

A domb aljában ³³ a kihajtott nyáj. A Kapoli féle ház, ta-nya felé közeledve még lehetett látni az ember közelségére u-taló környezetet, a turista elé is szaladó malacokkal ³⁴, meg a boglyázott és farudakkal nyomtatott szénával ³⁵, de ma már csak a megroggyant kerekese kut utalna arra ³⁶, hogy itt va-lamikor emberek laktak és éltek.

A "németes" ház konyhája 4/a

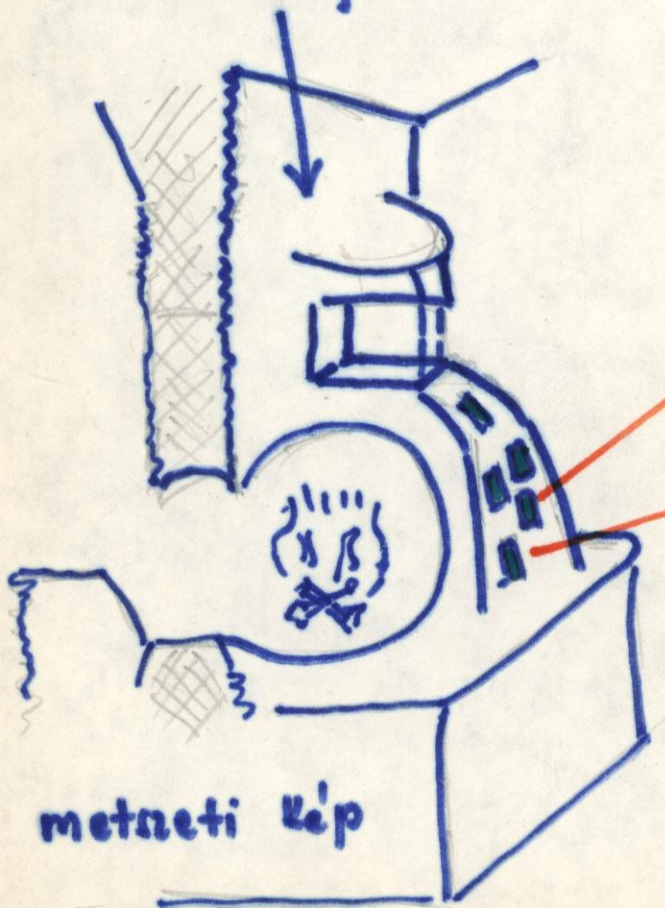
RIPPL-RÓNAI MŰZÉUM
109-84
KAPCSVÁR

7.

szemes kályha

fűtőnyílás

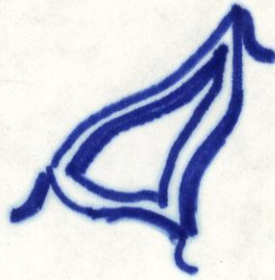
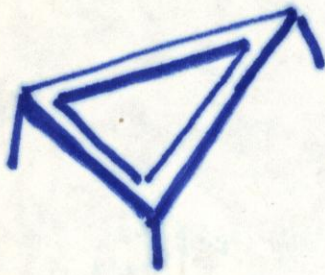

metzeti kép

Kályhaszemek

Konyhai eszközök 4/b

háromlábas

Kropli tető
/:Kropli < Krumplif/

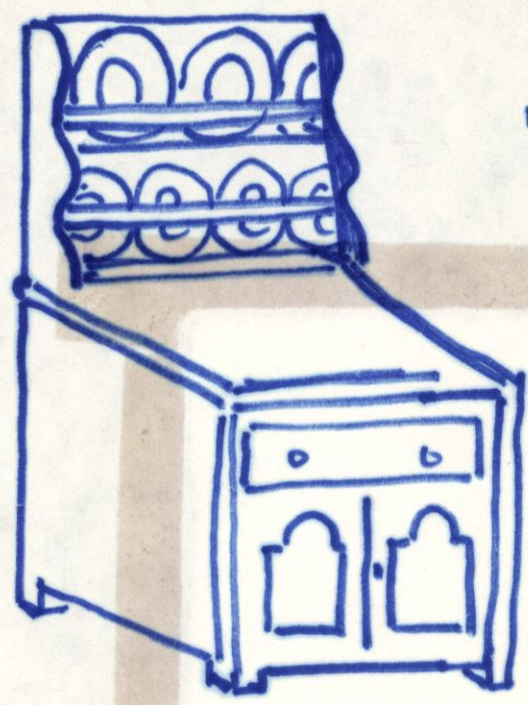

vasfazék v. négylábas
általában krumplifőzésre is
használták és a "kukta" elődje
lehetett. A kropli tető megfordít-
va került rá, de ez lepenyek ké-
szítésére is alkalmas volt

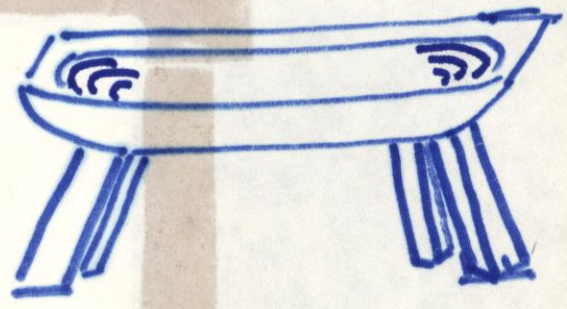

vaslábás

Konyhai edények, butorok 4/c

"tálas"

"dagasztó"

"kistálas"

Kármentő

Túrósvendöl
agyagból

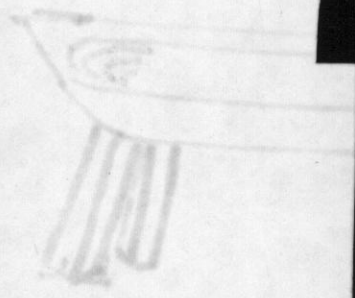

Agyagsűrő

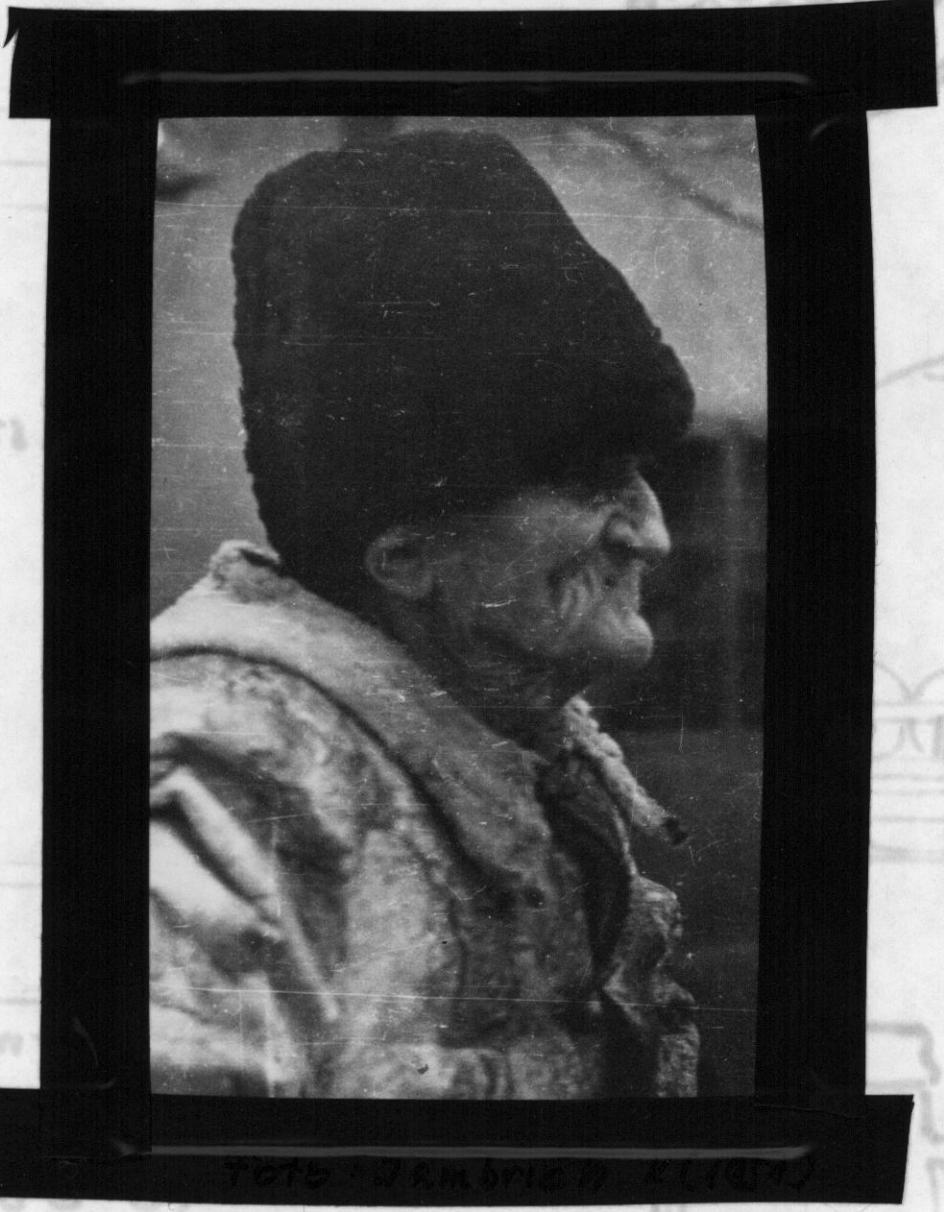
A Kármentőbe a maradék és zsírral leöntött húsdarabok kerültek

Konyni e d'nyk, buterik n/c

"talar"

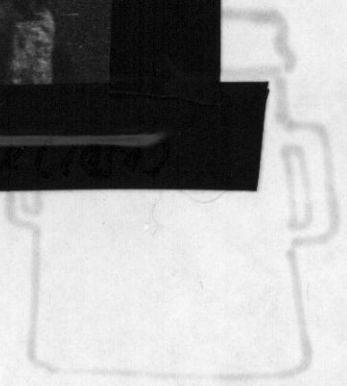
"otn"

mon t

Appapit'e

A Kárményes a magyar őrség vezetője
hódolva a nemzetnek

Kapoli Antalról általában

Kapoli Antalról többen sokat irtak. Domanovszky György: Magyar pásztorművészet/Officina 1944/ és a Két Kapoli /Corvina 1983/, valamint Manga János: Magyar pásztorfaragások /Corvina 1972/ kiadású könyvek nekem is megvannak. A megyei Honismereti Bizottság 1982-ben sokszorosítottatta Rónai Bélának a Baranyai Művelődés 1957. VII. havi számában megjelent cikkét. Ujabbat nem mondhatok és a sokból egy rövidebbet nem készíthetek. Nem kívánok életművet sem ismertetni, hanem csak a tulajdonunkban lévő Kapoli alkotásokat mutatom be.

Én, aki 1946 és 1950 között Somogyhárságyon tanítottam, eleinte sokszor csodálkoztam, hogy Kapoli bácsi háza nem a faluban volt, hanem a hárságyi és a lukafai mesgyén. Később megértettem, hogy amikor visszavonult a pásztorokodástól, mint foglalkozástól, megmaradt benne a régi falusi mentalitás, amely szerint a pásztor nem tartotta magát parasztnak, mert ő pásztor volt; a falusi földművesek pedig a pásztorot nem tartották maguk közé valósnak, mert az egészen más életet élt.

A parasztfalunak ez a sajátos zártsága megfogalmazódik Gönczi Ferenc Somogyi betyárvilág /1944/ és Csánki Dezső Somogy vármegye c. művében. Ha nem is érvényesült a felszabadulás utáni években az utóbbi műben szereplő "kaszttrendszer" /a telkes és fertályos polgárok, házas és házatlan zsellérek, napszámosok/ mégis a realitáshoz tartozik, hogy a földhöz juttattak, a telepések /mert Somogyhárságyra a lakósságcsere következtében a szlovákiai Naszvadról kerültek sokan/ és az eredeti őslakósság maradványai közötti "összeolvadás" csak lassan bontakozott ki és közel két évtizedes együttéléstről kell beszélni, ami végül is egységessé alakította a falu társadalmát.

1949 májusában -mint az országban mindenütt- Somogyhárságyon is szavazásra készültünk. A Szabad Föld korabeli május 1. számában az öreg Kapoli Antal nyilatkozott, beszélgetett az újságíróval: "most igazán nem panaszkodhatom. Örülök, hogy vége az uri világnak. Tavaly nyáron autót küldtek értem, hogy menjek el Füredre és tanítgassam az iskolásgyerekeket. Örömmel mentem. Nagyon megbecsültek." /Bánk Tibor: Kapoli Antal tudománya c. cikkéből/

Kapoli gyűjteményünk ismertetése

A Kapoli gyűjteményünk mindig jelentős helyet kapott II/1 a lakásunkban. Bár csak néhány tárgy: egy kobak, egy szaru-sóttartó, egy tükrös, egy cigarettadoboz, egy diszdoboz az öregtől és egy a fiától és egy bot mindössze. A II/2 képen az öreg Kapoli diszdoboza és a cigarettásdoboz látható egy korondi bögre társaságában. A tárló közepén II/3 felül a kobak, mellette egy sárközi himes-tojás, alul a szaru-sóttartó, bal oldalán felül egy ivó csanak és az ifju Kapoli diszdoboza II/4 látható.

A tükrös II/5 két lapját tölgyfa, dus lombozattal és a lombok között bujkáló madarakkal, a fáról alácsüngő makkterméssel valamint rózsavirággal és levéllel, a széleken rozmaring mintává disziti. A tükrös belsejét a II/6 is mutatja, de részleteiben az 1.sz.mellékleten tanulmányozhatjuk.

A cigarettadoboz rugós szerkezetű fedéllapján II/7 Kapoli 1952 felírás látható. A bal fedéllapon tölgylevelek között II/8 makktermés látható, a széleket itt is rozmaring diszitással látta el. A jobb fedéllapon rózsadiszítés 2 virággal és levelekkel, melyek megtörve stilizált tulipánszirmokban II/9 fejeződnek be. A rugóslap és az alaplap ugyancsak rozmaring mintával, a tetőlap lapickafa diszitással, a lapickafán szőlőinda motívum is található./2.sz.melléklet/

A szaru sóttartót faragott rózsás II/10 diszítésű tetőlap zárja. A sóttartó palástján 4 mezőt találunk. Kettő fekete, kettő piros alapszínű. A fekete alapszínű II/11 egyik mezőben a közepre helyezett rózsát indaszerűen ölelő növényzet hajtásai tulipánban végződnek, az indák között margaréta virágmotívumok láthatók. A másik mezőben középen szivekből sugarasan összeállított virágmotívumot tulipándiszítésű indák övezik. A piros alapszínű II/12 egyik mezőben szivalaku szirmokból álló virágok szinte szabályszerű térkijelölés alapján és barokkos kacskaringóval diszitetten helyezkednek el, a másik mezőben részben tulipános, részben leveles diszítést találunk./3.sz.melléklet/

A kobak II/13 Kapoli örök emlék 1949 megjelölést tartalmaz. Az alsó paláston 4 mező; spanyolozott virágdiszítéssel és színezéssel II/14, hasonló a felső paláston II/15 is látható. Az alsó palást következő mezőjében kakasos puskával, sujtásos mellényben II/16 betyár képe, kosarat vagy ételt vivő menyecske II/17 és a puskát a vállán viselő pandur látható. A felső

paláston II/18,19 a juhász,pásztor képe található.Lapos tetejű kalapban van,sujtásos mellényben,sarkantus csizmában és széles pendelyű,de apró ráncba szedett gatyában.Kezében a jellegzetes kampósbót./4.és 5.sz.melléklet/

A doboz távlati képe II/20 a segítségünk a megértéséhez. A kis zsanirral le és felhajtható fedőlap II/21 kívül faragott, barnára pácolt domborművekkel díszített.Szélén rozmarindisztés, belül 2 rózsa,mellettük stilizált levéldisztés,tulipán és szőlőinda motívumok.A közelebbi felvétel II/22 az aprólékosabb kidolgozást mutatja.A homlokfalon II/23 hármasszertatu mező,a középsőben a Kossuth-cimer tölgylevelével koszoruban és makkokkal díszítve;a két szélső mezőben tölgylevelek egy hosszú makkal,illetve a mahónia vagy a babérleveléhez hasonló kiképzésen II/24,25 virágdíszítés.A hátsófalán vagy hátsólapon II/26 ugyancsak hármasszertatu mezőkben tölgyfaág 4 tölgylevellel és vízszintesen elhelyezett makkal,stilizált levél,szőlőindadíszítés tulipánmotívummal, és középen mahónia/babér levelekkel díszített vagy ékesített virág II/27 látható /7.sz.melléklet/.Oldallapjai műfényben II/28 /30-ad megv.8 bl/ és természetes fényben II/29 /fél mp.8 bl/készültek.Azonos jellegű /6.sz.melléklet bal old.jelzéssel/Liliom ábrázolás,másik mezőben stilizált növény és szőlőinda.A II/30-as képen természetes fényben a jobb oldallap /6.sz.melléklet/ mezői láthatók és műfényben II/31 az egyik mező közelített képe. A doboz fedelének belső lapján hasonló kettős technikai megvilágítással/műfény II/32,term.fény II/33/az öreg Kapoli reszkető kezével írott ceruzás sorok :Kapoli Antal 1946 a régi somogyi juhászok utógya éljön magyar hazánk találhatók.

A botról készült felvételek közül az elsőn II/34 a cimert lehet látni;a másodikon II/35 a már dobozról is ismert levél és virágmotívumok,a harmadikon II/36 egy nadrágos,magas kalappal,karján kampósbóttal lévő alak látható./8.sz.melléklet bal felső álló alakja/

A botról több értékelhető felvételt nem sikerült ugyan készíteni,de a bot fotókópiája a 8.és a 9.sz.mellékletben található.A bot szelvasagancs fogantyuján 4 pásztorfej látható.Ezeket Kapoli belekarcolta a lecsiszolt agancsba.Három bajszos,egy oldalszakállas.Kettő szembenéz,kettő oldalról rajzolt.Alá is írta:a régi pásztorok Kapoli Antal 1946.

A boton a középsőben a cimer található.Ennek sikjától

felfelé és lefelé 2-2 mezőszélesség. A felső mezőkben alakos diszítésként a hosszú nadrágos, sétatotos lehet az ispán is, alatta puskát viselő németes zakóban lévő, lehet az erdőkerülő, velük azonos magasságban illetve "emeleten" a századforduló falusi népviseletében járó csizmás legény letüzött gatyában, kalapban és letüzött, rakott szoknyában, csizmában a kedvese. A cimertől lefelé eső mezőben tölgylevelés diszítés makkal és madarakkal, mellette tulipán, szőlőinda, felezett rózsával /de lehet gránátalma is/. Az alatta lévő mezőben levélmotívumok és csizmás, csizmanadrágos, kezében kardot tartó, siltes kalapban lévő alak látható. A domborműdiszítés alsó és felső szélén az ismert rozmaringmotívum található. /: ^{1.8/a} /

Ifju Kapoli dobozának teteje III/1 részletet mutat. A 11. sz. melléklet szinte geometrikus elrendezést igazol. A diszítésül megfigyelt és alkalmazott virágok a törpe dáliák és krizantémokra utalnak. A doboz homloklapján szinte egy középen elhelyezett virágtartóból kiömlő, kibomló szimmetrikus mintát találunk III/2, melynek sarkaiban a sziv, mint diszítő elem és a szőlőminta szerepel, helyesebben a szőlőindának a szárhoz megismétlődő visszahajlása III/3. A hátsó lapon III/4 és 5 a két alsó sarokban a buzavirág bimbóképződményét vélem felfedezni. A jobb oldallap III/6, 7 stilizált tulipán diszítéssel, a bal oldallapon III/8, 9 és a 10. sz. mellékleten virággal diszített virágok láthatók. ■

Nem lévén tulajdonunkban az ifju Kapolitól más alkotás, az egyetlen darab alapján is a szimmetriát, az azonos jellegű virágkiképzést és a lesimitott, finomitott faragási stílust veszem észre.

A pásztorművészet sajátos egyedi darabja -nem Kapoli alkotás- feleségem dédapja a gyula pusztai Kis Ferenc számadó juhász által faragott szék 1895-ből. III/10 A támlarészen a merinói juh és mögötte az aprólékosan, szinte a levelekre kidolgozott fa, mely a jó termés utáni vágyat juttatja kifejezésre. Az ülőrész a sugarasan III/11 elhelyezett és megkopott, másutt is alkalmazott szivminta. A háttámla felső részén virágos diszítés. /12.-13.-14. sz. mellékletek/

Szólni szeretnék még az "epigon"művészetről is. Ezen a szón az eredetihez hasonló, azt utánzó, annak csak egyes elemeit alkalmazó művészetet értem. A III/12 képen látható botot az id. Kapoli faragási technikáját elleső és nyugdíjas korát kitöltő, faragás-

tulipán

A faragás motívumai

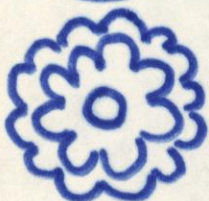
rozsmaring

szőlőmotívum

rózsamotívum

felezett
gránátalma

gránátalma

szegfű vagy
búzavirág
motívum

sal is foglalkozkodó Tóth Imre vagy Ferenc alkotása. A területen rajzon is látható az egyszerűbb diszítő elemek ismétlése /15.sz.melléklet/amely meggyorsította az előállítás "sebességét". Számára nyugdíjkiegészítést biztosított, a Kapoli alkotások értékét nem homályosította, mert aki Szulimánban leszállt a vonatról, hogy a hársági hegybe menjen az öreg Kapolihoz, nem elégedett meg a szulimáni Tóth féle bottal. Igaz, a Kapoli-bot nekem csak diszbot lett, a Tóth félével kapaszkodtam a vendégmarasztaló sárban sokszor.

Az ivócsanak a legegyszerűbb faragási technika és diszítés elemeinek III/13,14 felhasználásával készült, Szlovéniában vásároltam.

Felmerült bennem a gondolat, hogy milyen lehetett az a kerti környezet, vagy táji környék, amely a Kapoli házat a lukafai határszélben övezte, és inspirálta Kapolit.

A virágzó barackfa III/15 mellett a virágba borult meggyfa III/16 látványa néki ugyanolyan kedves lehetett, mint nekem annak idején. Somogyhárságyon a hófstell végében meggyfasor volt és az ilyenkor tavasszal fenséges látvány volt. Sok inspirációt adott a tulipán III/17 és akár szimpla III/18, akár dupla III/19 viola. A rózsa III/20 minden kert egyik központi jellegű virága. A mahónialevél III/21 évente többször is betölthette a komor diszítés szerepét. A jázminvirág III/22 és a változatos dáliák III/23,24,25, a törpe krizantémok III/26,27 és a muskátli III/28 sehonnan sem hiányozhatott. Tapasztalati anyag lehetett a hajnalka III/29, a vad harangvirág III/30, a buzavirág III/31, a mezei szeder III/32, a galagonya III/33, melynek termése és levele is felfedezhető az id. Kapoli diszítő elemei között. A tölgy kedvelt volt kastélykertekben ugyanúgy III/34 mint ma a parkok sétautjai mellett III/35. A hársági erdőben sok tölgyfa volt. Az ő házához is közel esett az erdő. Nem maradhat ki a sorból minden időszakban diszítő különleges leveleivel a szőlő III/36 sem.

Visszaemlékezések

Hogy van Kapoli bácsi? Kérdeztem az öregtől. Hát csakugy öregesen... volt általában a válasz. Meg kellett hagyni, viszonylag jól tartotta magát. Magas, csontos, szikár ember volt. A bekecs, amelyet sajátmaga készített ki, általában mindig rajta volt. Az egészségre vigyázott, pedig nem a házban aludt, hanem a pajtában, vagy télen az istállóban a béhordott szénára vagy szalmára vetett pokrócon vagy subán. Ágyba is csak akkor került, amikor a Kossuth díj átvételére felvitték Pestre és visszafelé valami történt az autóval. Ugy emlékszem, hogy az öreg zuzódásokat, talán bordatörést szenvedett és a szekszárdi kórházba került. Ott sem maradt sokáig, pedig ügön kedvesek voltak hozzám -mondta. Amikor kissé jobban érezte magát és felkelhetett, fogta is magát és toronyiránt hazagyalogolt Hárságyra.

Sokszor a Jánossal volt elakadva, ez a vele együtt élő lányai egyikének volt a férje. Kissé habókos -mondogatta-, mert tavasszal rájön a mehetnék és azután hetekre el-eltűnik. De aztán megjön. Az ő baja, nagy baj; nem tun egy helyben nyughatni...

Mi az, amit most farag Kapoli bácsi? kérdeztem tőle. Hát csak azokat a virágokat meg leveleket faragom, amiket magam körül látok, meg amit megszoktam.

Nem tart már soká ez a tél tanár ur -mondta nekem, merthogy a verebek igencsak fürödtek ma délelőtt az olvadt pocsolyában. Meglátja, megenyhül hamarosan... Ugyis lett. Azok a telek 1946 és 1950 között, amelyeket én Somogyhárságyon /akkor még Somogy megyében/ töltöttem nagy hóval jöttek, meg éjszakai hidegekkel és február végén jól esett az öregnek ez a derülátása, ami a megfigyeléseit igazolta.

Gyakorta megfordultam az öregnél. Érdekesen, izesen beszélt; lassan és megfontolva. Olyan ez a kobak, hogy italt nyugottan tarthat benne -mondta, mikor odaadta. A doboznál meg mondtam: Kapoli bácsi írjon a fedelére belül nékem néhány sort, ami nekem emlék lesz, és valahányszor előveszem, magára gondolok. Akkor írta azokat a sorokat.

Várjon vagy várjék tanár ur -mondta az öreg, szereti a muzsikát? Szeretem, bár nem tudok énekelni -mondtam. Nem baj! Elővette a furulyáját és somogyi dalokat játszott nekem és valahányszor meglátogattam később is, mindig furulyált nekem.

Csak ennyit akartam leírni....

Záró gondolatok

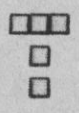
Sem a Domanovszky, sem a Manga féle könyvekből semmit sem adaptáltam. Nem találtam bennük ugyanis semmilyen támpontot sem, ami segített volna nekem a diszitések virágmotívumainak elemzésében. Én úgy vélem, hogy ezzel újat hoztam.

A motívumok vélt vagy reális felismeréséhez a Kert és Szőlő hetilap olvasása, a Kertbarát Magazinok segitettek hozzá.

A forgatókönyv elkészítése során a "németes" házhoz 4/a, b, c jelzéssel a konyha belsejét, eszközeit, butorait és edényeit lerajzoltam, valamint 8/a jelzéssel a jelentősebb virágmotívumokat.

Az id. Kapoli által rajzolt, vésett, karcolt, faragott alakok ruházatának leírásához Gönczi Ferenc írásaiban találtam segítséget.

Feleségem dédapja által faragott szék motívum-találékonyságával és aprólékos kidolgozásával teljesen "új", azaz másutt még nem szereplő anyag.

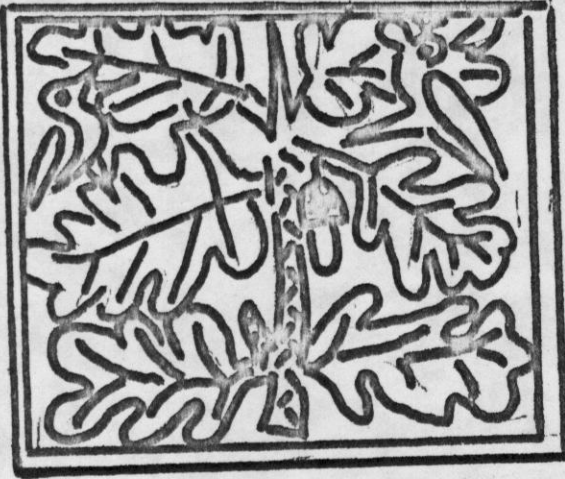
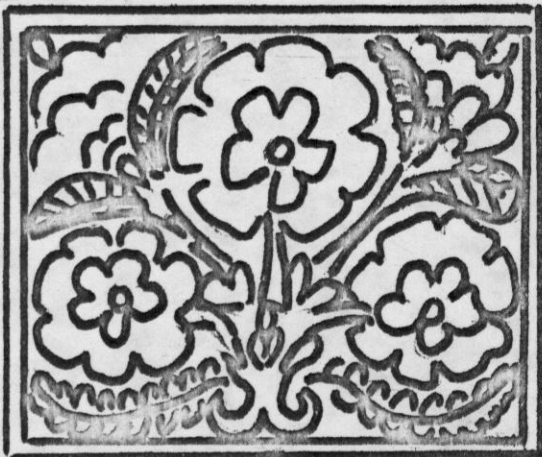

15 lap vörz

Kiegészítő melléklet
Jamblich L. pályázatához
1: Fotó kópiák 1978-ban készültek!

1.

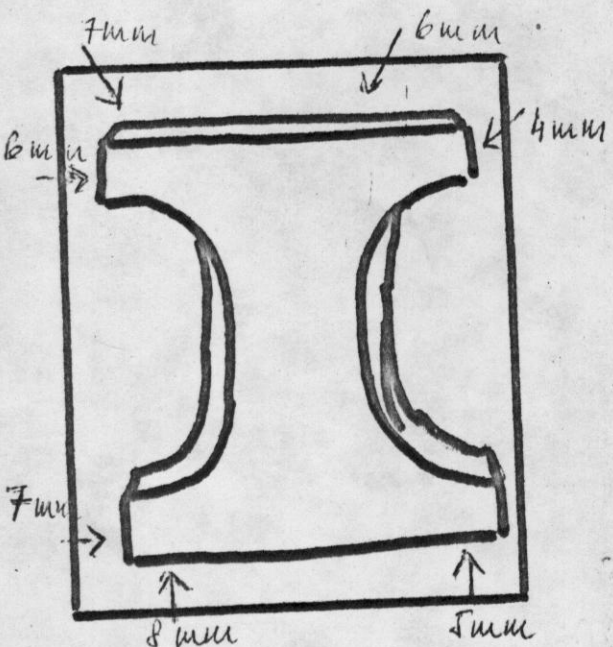

TÜKRÖS

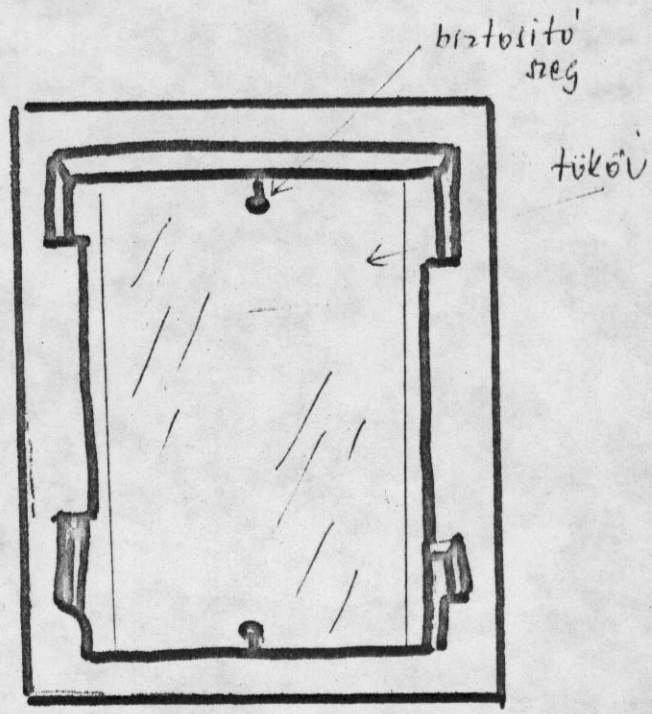
(méretarányos rajz)
1:1

OLDALNÉZET

↑ 45mm
*

zárszerkezet

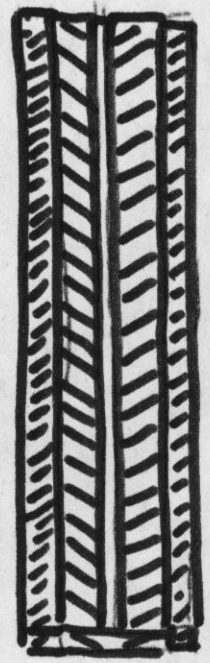
RIPPERKÖNYV MŰZÉUM
108-84
KAPCSOLÓ

2.

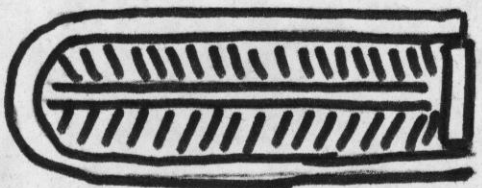
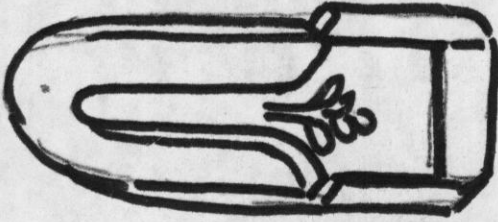
Cigaretta tartó

KAPUTLIGESZEM

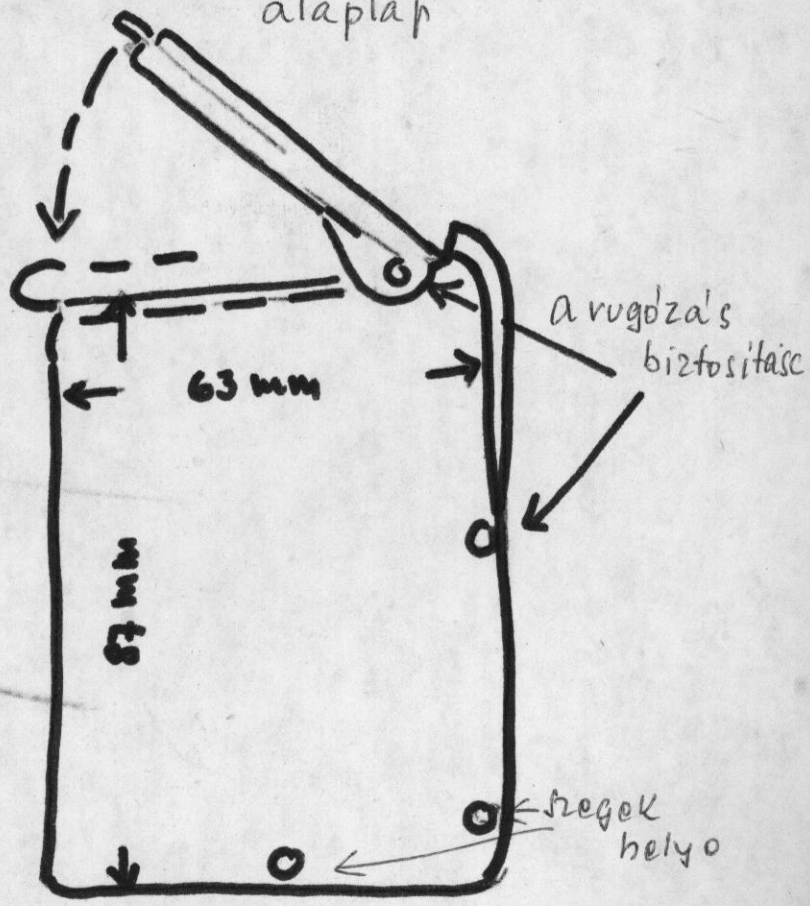
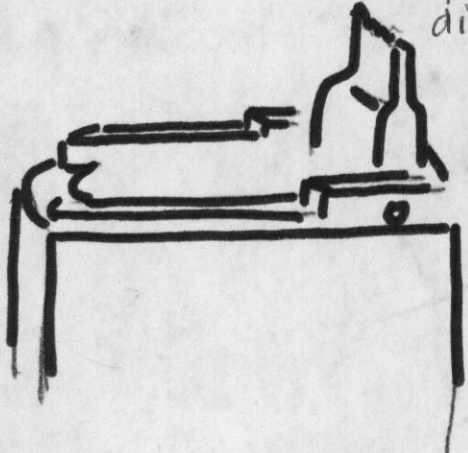

rugóslap

tetőlap lapleka fa
díszítéssel

alaplap

U alakúra vágta fa,
melynek az alaplappia
tetőlapja és a
rugóslap az

illesztett

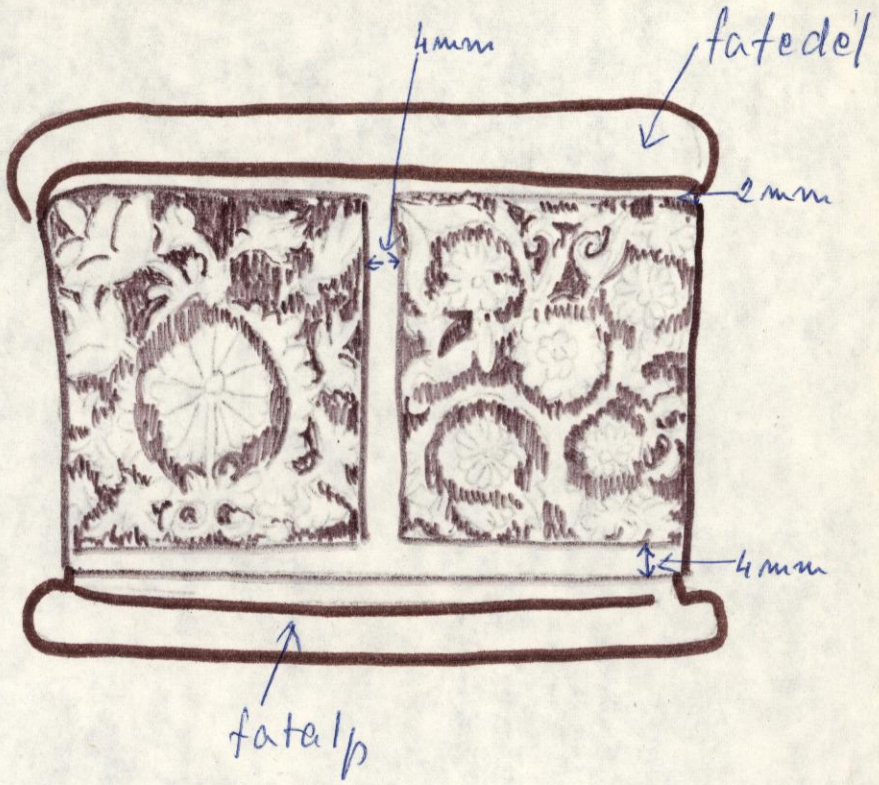
Karv / szőr, stb. / tartó 3.

3.

108-81
KAPOSVÁR

kipontozás

fatalep

A fedéllap faragott, a hengeralakú törzs szarvból készült és karcolt. Fekete és piros díszítéssel.

A rajzok méretarányosak és az eredetivel azonos nagyságúak
1:1

Kobal

id. Kapoli Antal
alkotása,

Karcott, spanyolorzotti
dinite'ssel

Alsó részén 4 mező :

pörmenyecske, betyár, pandor,
virágos motívum

Felső részén 2 mező :

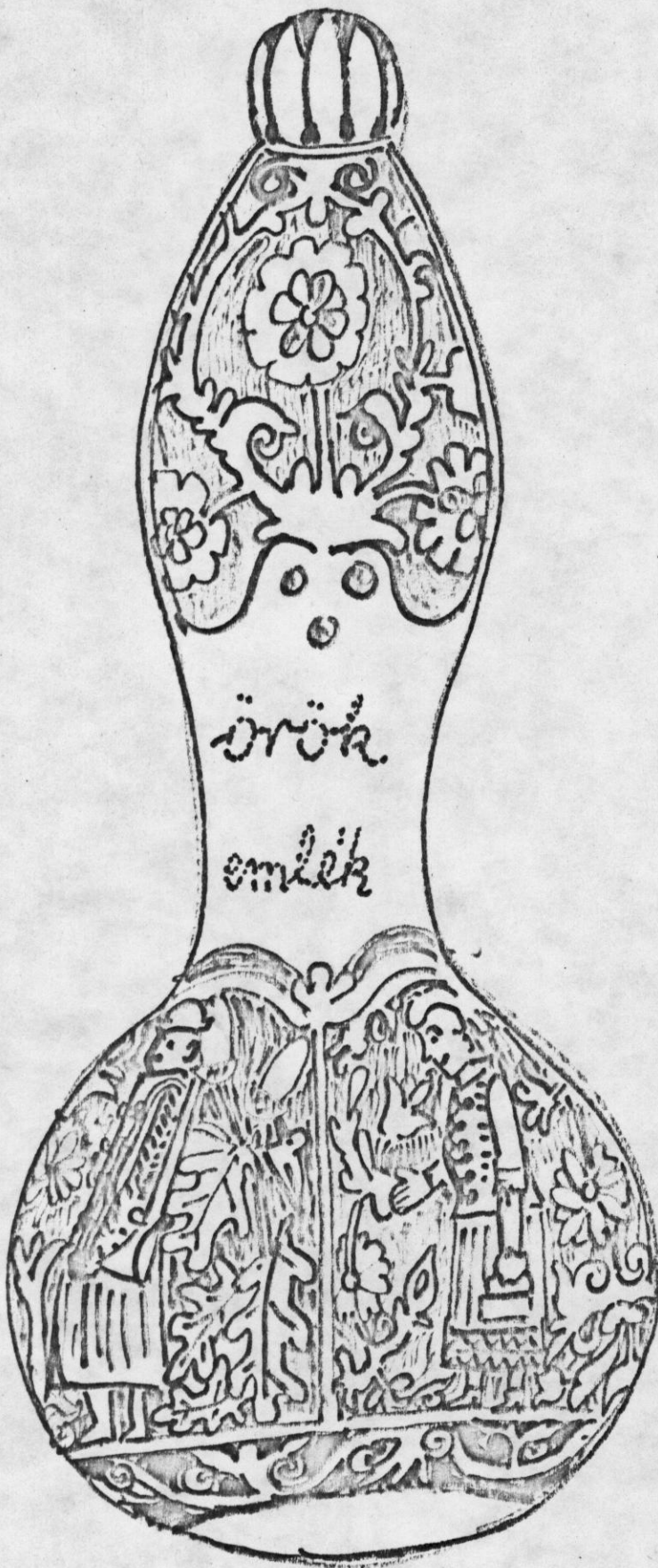
virágos motívum és a
juhán

Záródugó rovátkott

Terv és rajz: Jambrieh Kázmér

5.

Méretarányos 1,
azonos nagyság.

1:1

Terv és rajz: Jambriich Kázmér

Díszdoboz. Barnára pácott, dombormű: jellegrű favegással
Id. Kapoli Antal munkája 1946-ból

Hozelokfal

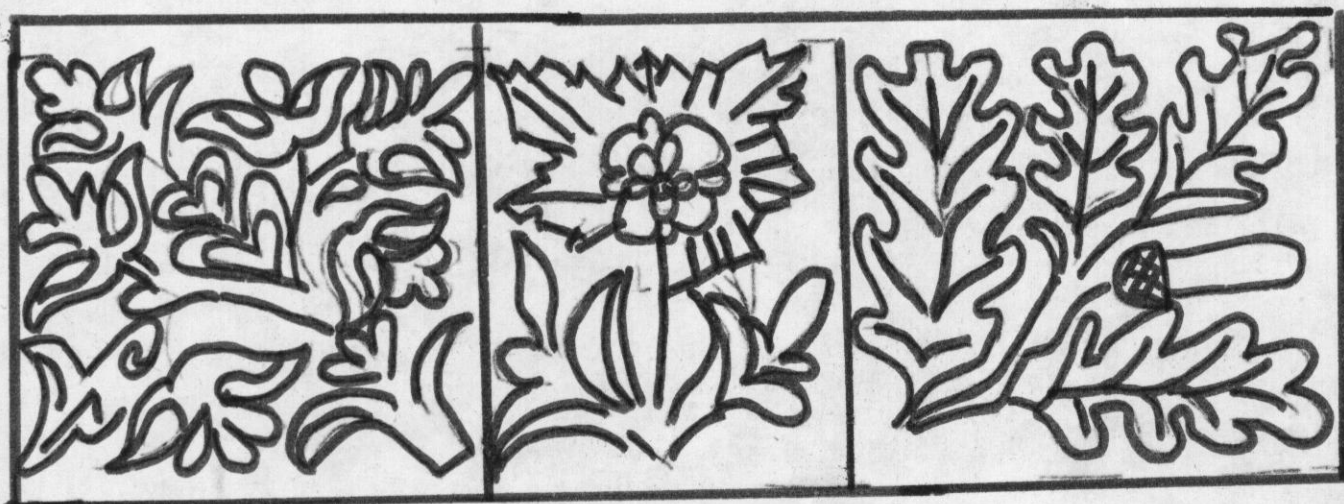

Jobb oldal

Kapoli
Antal 1946
a régi szomogyi
juhászok
utóga
éljön magyar
hazánk

Bal oldal

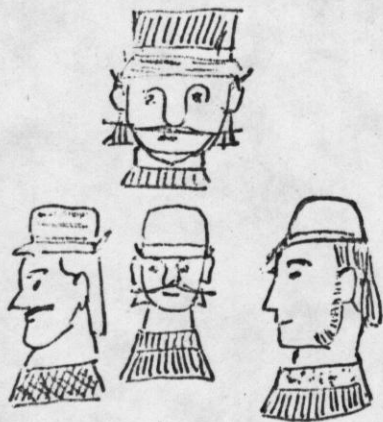
Hátoldal

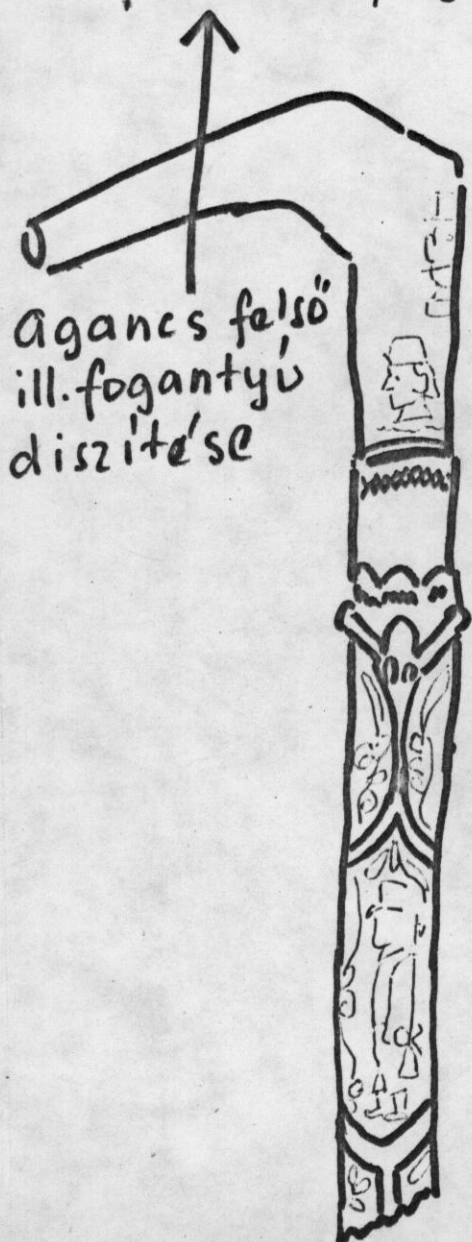
Felső

zárnokkeret díszítése

A bot felső része Kiterítve

a régi parasztorok
Károlyi Antal 1946

A bot also' része
kiterítve

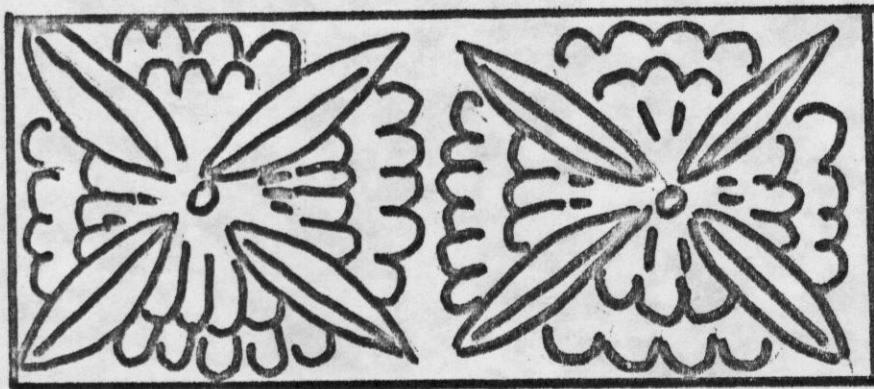

Terv és rajz: Jambrieh Kázmér

ifj. Kapoli Antal dízdoboza

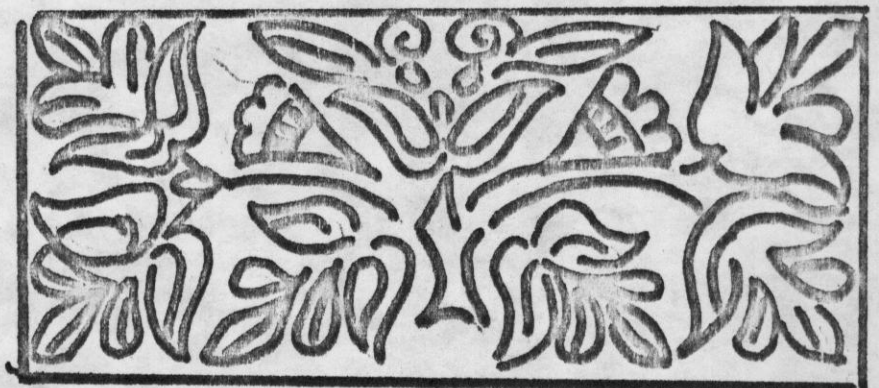

Hombok lap, felette a fodellap frize látható

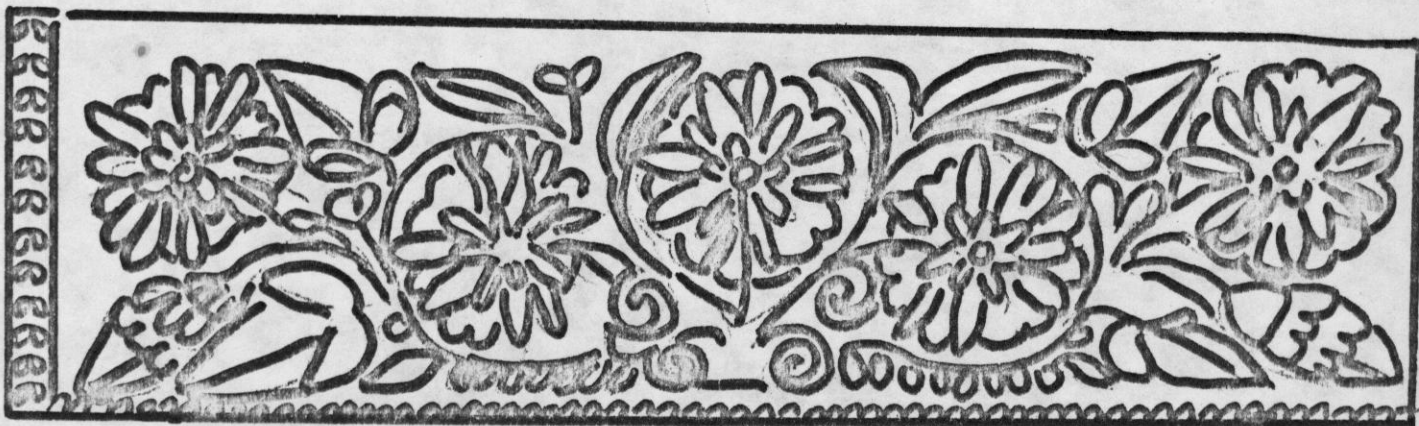
bal oldal

KA 1962

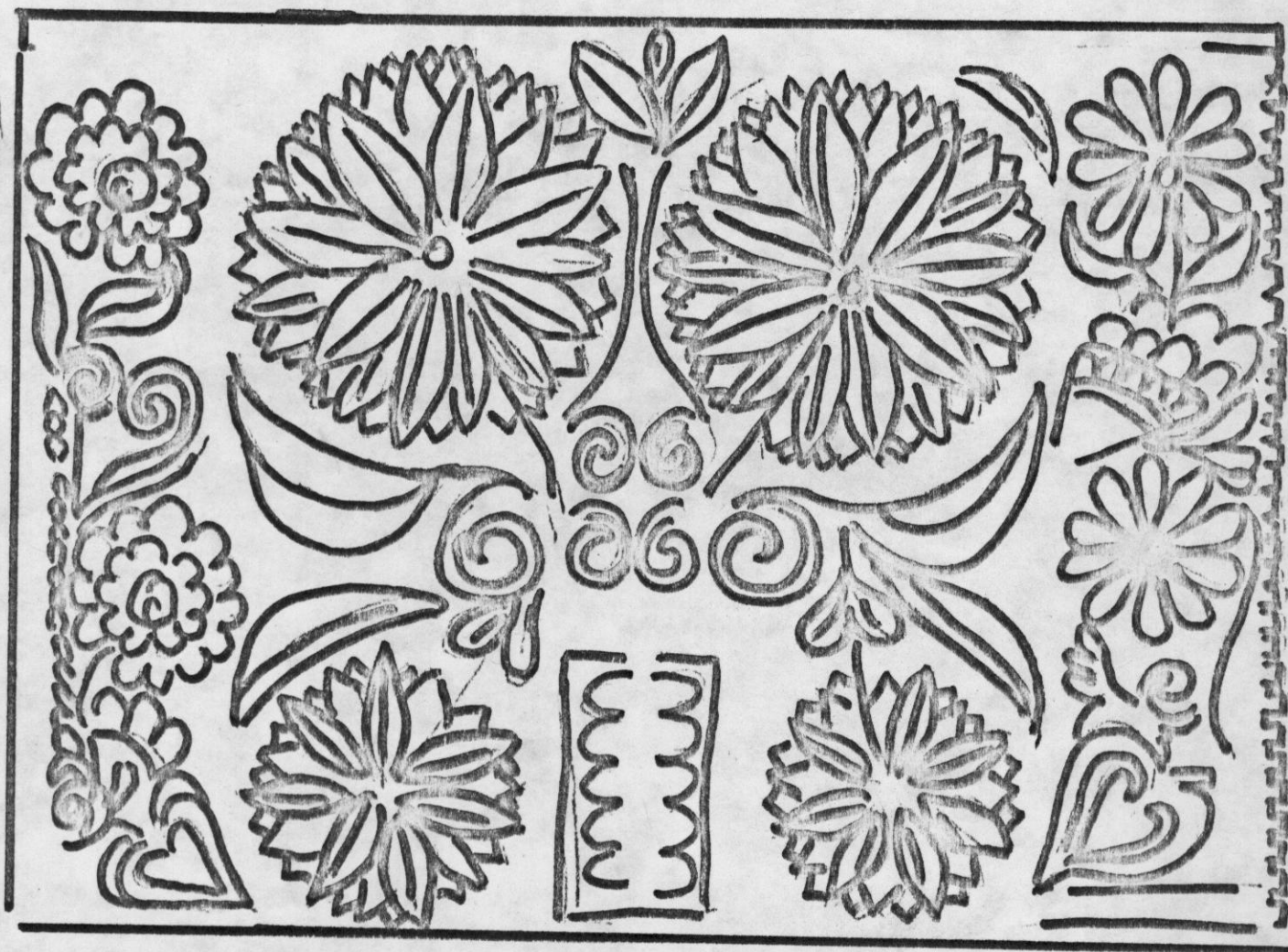

jobb oldal

Terv és rajz: Jambrieh Vázmér

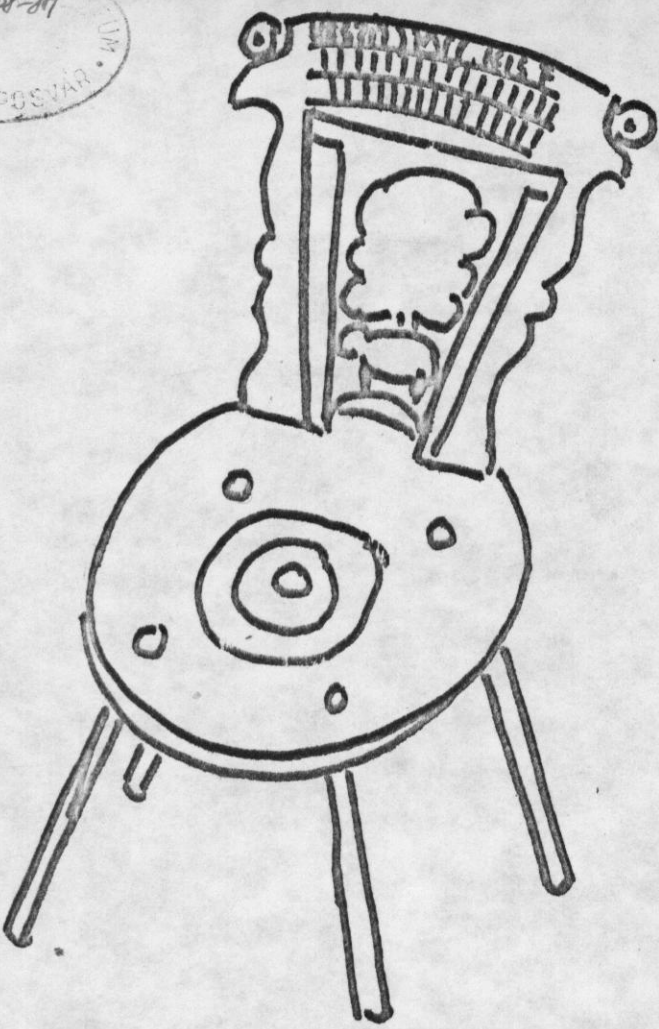
↑ Hatsó oldal
 az oldalakat pántoló lécecskével díszítése

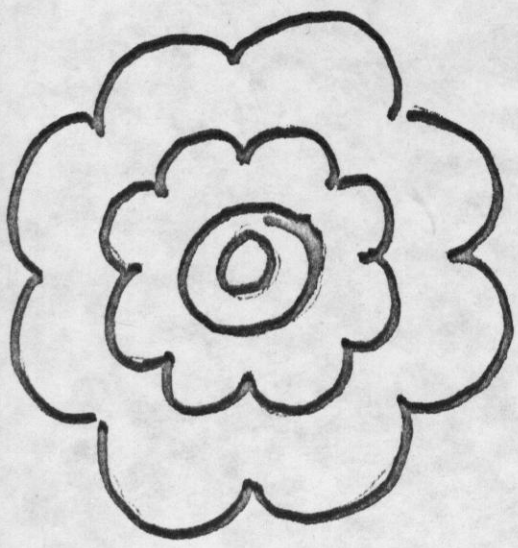
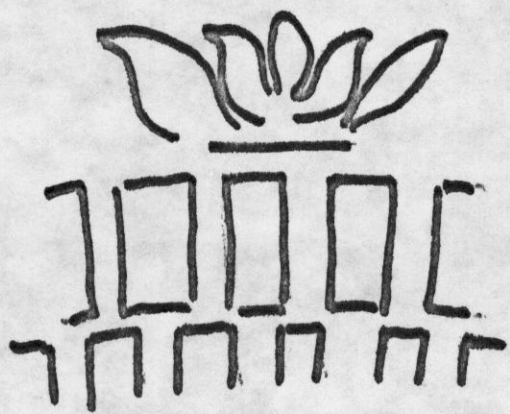
Fedőlap

128-87
KAPOSVÁR

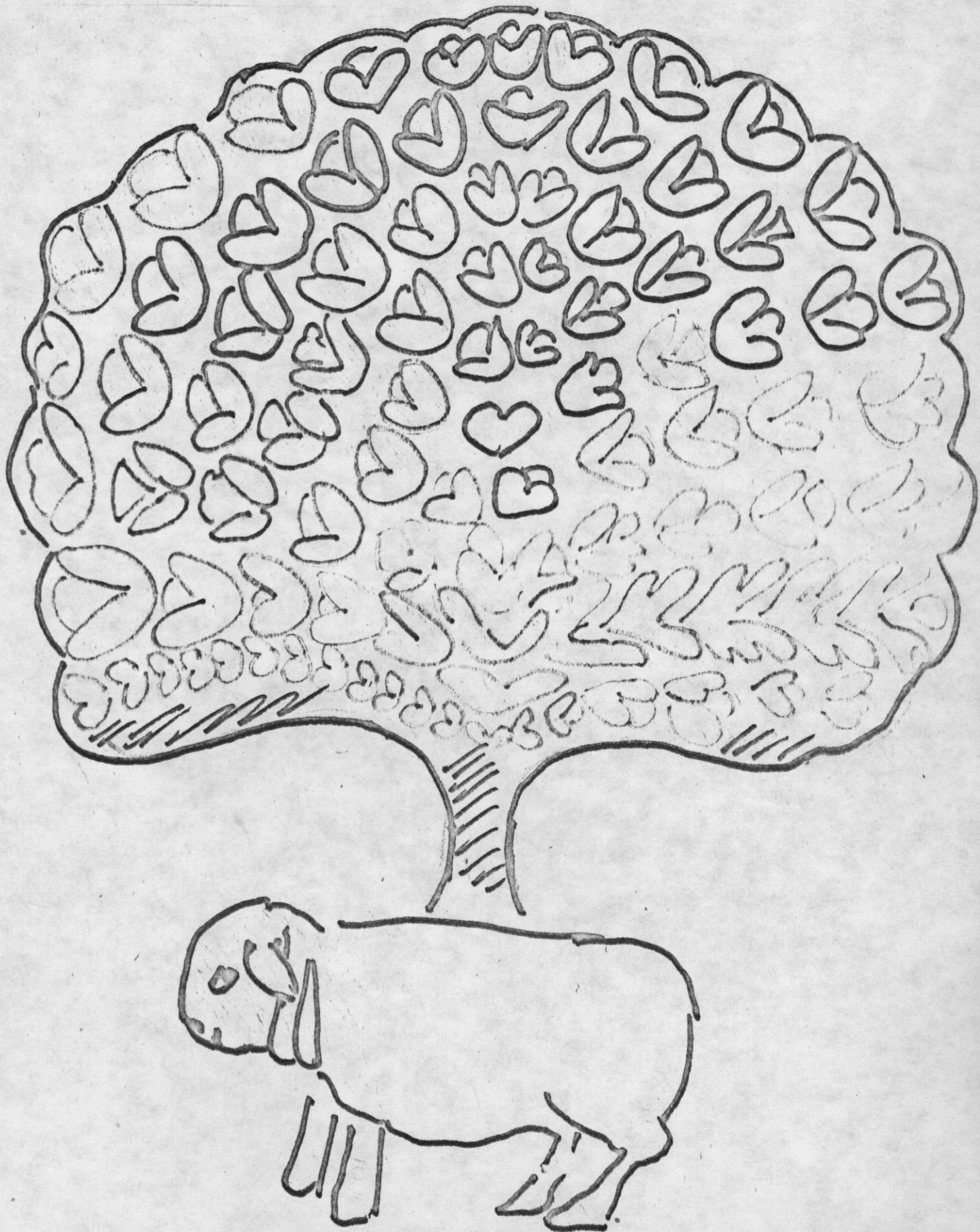
12.

Feleségem dédapja:
KIS FERENC
által faragott szék
(GYULA PUSZTA)

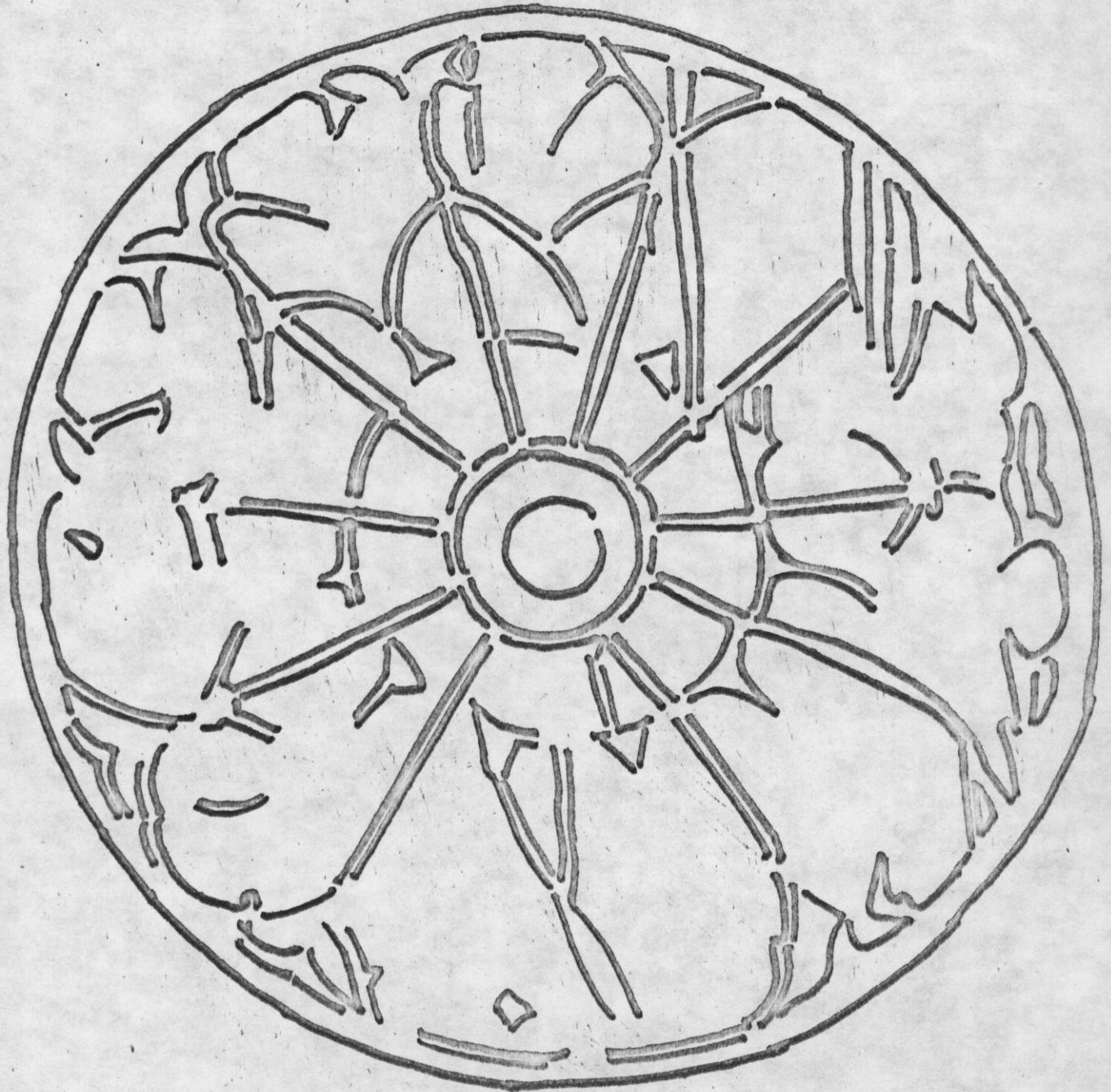

RESZULTY
1895

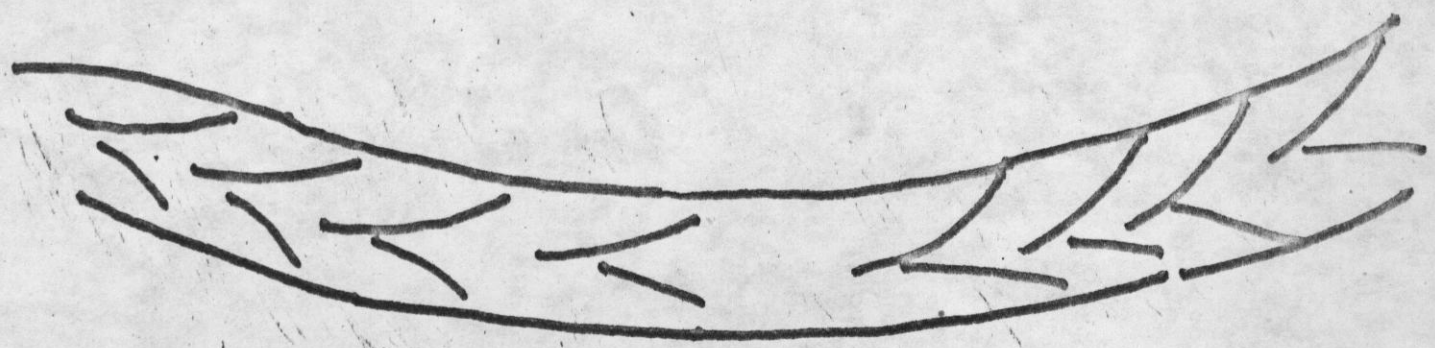

108-84

14.

az ülörén kopott díszítése

Tóthféle bot
terített rajz

